

MARTON József

MÁRTON ÁRON, AZ OLTÁRISZENTSÉG APOSTOLA

Négy évtizede távozott a földi életből Márton Áron erdélyi püspök. Azóta egyházmegyéje és népe sokfajta társadalmi, gazdasági és kulturális változásnak volt a részese, részben élvezője, nagyobb részt szenvedője. Az eltelt negyedszázad alatt Márton Áron püspök szavai és tettei követendő példává magasztosultak / magasztosulnak, de elég gyakran csak hivatkozási 'eszközzé' váltak / válnak papok és politikusok ünnepi és kevésbé ünnepi beszédeiben. Mindez azért történhet meg, mert egyoldalúan kisarkítják a püspök szavait, megnyilatkozásait, és elhallgatják lelki vetületét, elsősorban azt, hogy ő az Oltáriszentség nagy apostola volt. Életét az Eucharishtiában jelen lévő Jézus Krisztus határozta meg. Az eucharisztikus Krisztus adott neki lelkierőt, vigaszt, bátorságot, hogy a megpróbáltatásokkal telített körülmények között, négy évtizeden keresztül jó pásztorként és gondos atyaként vezesse a reábízottakat. Megfontolt, következményeit is mérlegelő megnyilatkozásait és cselekedeteit az Oltáriszentség előtt térdelve, Krisztussal is megbeszélve hozta meg.

Helytelenül járnánk el, ha papi mivoltától elvonatkoztatva beszélnének kiváló emberi képességeiről, társadalmi szerepléseiről, politikai megnyilvánulásairól. S még nagyobb hibát követnének el, ha egyházáért és népéért vállalt bátor kiállását hangsúlyozva, elhallgatnánk, hogy ő mindig tudatában volt gyöngeségeinek; szolgálatában elért eredményét sohasem magának tulajdonította; Istenben bízott, Krisztus keresztjébe kapaszkodott, Krisztusból élt.

Mert létezett és létezik egy olyan belső – külsőleg nem észlelhető – erő, az isteni kegyelem, amely minden emberi és társadalmi tényezőt meghalad. Ez Márton Áron számára is, mint annyi nagy katolikus személyiség/szent számára az Oltáriszentség volt. Az Oltáriszentségben jelen levő Krisztussal való rendszeres találkozásai és a Belőle való élet alakította és formálta őt igazán krisztusi emberré, szentéletű főpappá.

*

Tény, hogy a körülmények belejátszottak talentumainak gyarapításába; a társadalmi és politikai viszonyok egyre inkább határozottabbá és cselekvőképessé tették. De neki is át kellett mennie személyi fejlődésének krízisének. Az első világháború poklait megjáró, reménytelenségbe sodródó, fogságból szabadult katonák egyike volt. 1920-ban, 24 évesként „*testileg-lelkileg összetörve*” tehetetlenségben és tértelenségben vergődött.¹ Esményei, szép reményei szertefoszlottak, papi hivatása veszélybe került, csak a józan ítélőképessége és akaratereje maradt meg. Lelki vergődése kihatással volt szentségi életére is. A háború és fogság hatása alatt „*re-*

---

1 Márton Áron levele Mailáth G. Károly erdélyi püspöknek 1920. május 24-én. Lelőhely: BATHYANEUM, *Mailáth G. Károly levélcsonmagja*. VII. Regiszter. D doboz. Num. Inv. 30.285.

ményvesztetten csuklott össze.” Felvillanó érzései előnyösebbnek állították be a lelki kiművelést nem ismerő állapotot s „*múltam rendezettségének bizonytalansága olykor elsorvasztotta a bizalmat*” – írja II. éves kispapként püspökének. Nem sok hiányzott, hogy szakít a szentgyónással és a szentáldozással. 1920 késő őszen, amikor bevonult a gyulafehérvári Papnevelőintézetbe, bűnbánóan borult le „*az oltár tövéhez, az igaz boldogság egyedüli kútfejehez*”, és „*hála az irgalmas Istennek, rendbejöttem magammal is, habár egy kissé megrázott, s a nyugalom sem abszolút még.*” – vallja be Mailáth G. Károly püspöknek 1921 karácsonyán a másodéves kispap.²

Lelki kríziséből Mailáth püspök szelidsége és jósága vezette ki és állította be újból Márton Áront a szentségi életútjára. Az erdélyi püspök eucharisztikus lelkülete és Jézus Szíve iránti tisztelete befolyásolta és alakította nemcsak az erdélyi egyházmegye lelki arculatát, hanem püspök-utódainak is, köztük Márton Áronét is. Márton Áron – a köszönet és a hála hangján – többször felemlgette és írásba foglalta püspökelődje elévülhetetlen érdemeit. Beköszönő püspöki körlevelében Áron püspök nem mulasztotta el kiemelni, hogy a gyulafehérvári egyházmegyében előde, Mailáth G. Károly, „*az ősz püspökünk*” „*az Eucharisztia gazdag erőforrásait nyitotta meg, annak sugárzatába állítva elsősorban az ifjúságot, hogy a Krisztussal való életközösségben testben és lélekben egészséges, gondolkodásban és érzelletben tiszta nemzedék nevelődjék jövőnk számára.*”³ Hasonlóképpen méltatta Mailáth-ot halálakor: „*lankadatlan apostolkodásának felemelő eredménye a gyakori szentáldozás elterjedése egyházmegyénkben, és az eucharisztikus szellemnek különösen az általa meghonosított Oltáregyesületek segítségével való terjedése és erősbödése népünkben.*”⁴ A Mailáth püspökről szerzett emlékkönyv előszavában bevallja: „*En minden lépésemnél találkozom vele. ... A hívek és papok lelke előtt ma is ő a püspök s utódját vele mérik.*”⁵ És Márton Áron igyekezett, hogy ne találják súlytalanoknak.

Vívódó kispapként az Oltárszentség előtt talált megnyugvást. Boga István plébánosa beszámolójában a csíkszentdomokosi kispapi éveiről azt írja, hogy „*Márton Áron minden nap szentmisét hallgatott és azon segédkezett (...) mindennap áldozott.*”⁶ Öreg püspökként, amikor (1972) megáldotta szülőfalujának újjáépített templomát, a szentmise homíliájában érzékeltette keresztelkedésének és elsőáldozásának színhelyén kapott isteni kegyelmet: „*Apáink annak idején a templomhoz kötötték sorsukat. Az életküzdelem kemény és könyörtelen volt számukra is... Istenben bíztak. Istenhitükről és bizalmukról tanúskodnak ezek a vaskos falak. Hitük tanításából és az életből tanulták meg, hogy ha a mostoha körülmények közt helyt akarnak állni, össze kell fogniuk, egymást meg kell becsülniük, együtt kell vállalniuk a közös sorsot.*”⁷ S amikor (1957-ben) szülőfaluja és temploma iránti hűségét kívánja kifejezni, jó szülei emlékére egy kehelyt ajándékozott a csíkszentdomokosi templomnak. Kísérő iratában vallja: „*Ebben*

2 BATHYANEUM, Mailáth G. Károly *levélcsomagja*. VII. Regiszter. D doboz. Num. Inv. 20.614.

3 GYÉL: VI. körlevél. 1939. március 31. Közölve: MÁH 11. kt., 2015. 52.

4 MÁRTON ÁRON: Mailáth G. Károly *püspök halálára*. In: MÁH 11. kt., 2015. 78.

5 MARTON ÁRON: Előszó. In: BÍRÓ 1940.

6 MARTON 1996. 23.

7 MARTON ÁRON: *Templommegáldás Csíkszentdomokoson 1972. október 29-én*. In: MÁH 4. kt., 2008. 85.

a templomban járultam az első áldozáshoz, itt láttam meg az első kelyhet mint ministráns-gyermek, és itt mutattam be első szentmiseáldozatomat.”⁸

Számára az Oltáriszentség a remény szentsége volt: életerő, életének meghatározója. Eucharisztikus lélek volt, kiben mély személyes meggyőződés-ként élt az Oltáriszentségben jelenlévő Krisztus. A szenvedéseket és megpróbáltatásokat elfogadó, egyházáért és népéért minden áldozatot vállalni képes Márton Áron csak Krisztus jelenlétében, naponta az Oltáriszentség előtt térdepelve képzelhető el. Személyes tanúként állíthatom, hogy lelki élményt jelentett szentmiséjén részt venni, neki ministrálni, vagy szemlélni a szentségimádást végző, a tabernákulum előtt térdeplő püspököt. Hála Istennek, hogy az őt személyesen nem ismerő keresztények számára is megadatott az a lehetőség, hogy papsága és püspöksége idején írásba foglalt beszédvázlatain, feljegyzésein keresztül betekintést nyerhettek Márton Áron lelkületébe, keresztény életfelfogásába.

*

Gyermekkora és ifjúsági évei olyan időszakra esik, amikor az Oltáriszentség tisztelete világszerte nagyon elterjedt. Márton Áron is az Oltáriszentség tiszteletét már a bölcsőtől kezdve magába szívta, s annak lett nagy terjesztője, mint pap és püspök.

Mailáth G. Károly püspök 1924. július 6-án szentelte pappá a gyulafehérvári székesegyházban. Huszonötévre rá, 1949-ben erről az eseményről szerény körülmények között – imádság formájában – szerettek volna megemlékezni az egyházmegye papjai és hívei. Az ezüstmise megszervezésének bizonytalanságát sejteti Pál Gyula osztálytársának januárjában írt levele: *„Vajon lehetséges lesz-e, hogy ez év július 6-án, felszentelésünk 25 éves évfordulóján bár egy lelkinapra találkozhassunk a volt osztálytársak?”* Márton Áron még reménykedik: *„felszentelésünk 25 éves évfordulója alkalmával annak méltó megünneplésébe szívesen kapcsolódom bele, ha a körülmények megengedik.”⁹* És a körülmények nem engedték meg. A jubileum előtt két héttel, június 21-én letartóztatták, és két évig elhúzódó, idegeket roncsoló vattatás után életfogytiglani börtönre ítélték. Ott, a kommunista börtönökben még a nevét sem lehetett kimondani, csupán a 6202-es számú rabként tartották számon. – Az ezüstmise elmaradt.

*

Márton Áron papi élete folyamán szívesen beszélt az Oltáriszentség titkáról, a katolikus híveket igyekezett érzelmileg és értelmileg egyaránt közelebb vinni a kenyér és bor külső színe alatt jelenvalóvá lett Krisztushoz.

Már az első lelkipásztori állomáshelyén, Ditróban (1924/25) vigasztaló beszédéből erőt nyerhettek az emberek: *„Az Isten szeretett Fia az oltárra mindjárt leszáll, köszöntsd őt. Küldd üdvözlő szavadat az ég felé és ígérd meg, hogy ki akarsz tartani mind-*

8 GyÉL: Num. 1000/24–1957. június 16. Szent Julianna ünnepén.

9 GyÉL: Num. 199–1949.

addig, amíg az Úrnak tetszik, s higgyed, hogy az Isten kegyelme veled lesz és erősíteni fog, a fájdalmadat magával viszi, s a megpróbáltatásokban is megnyihit.”¹⁰

Az 1930-as években elmondott beszédeiben is felfedezhető a szentségi életre törekvő pap, akinek az Oltáriszentség volt a mindene, Akihez személyesen fordult, Akihez őszintén imádkozott. Például 1938-ban, a szentségimádáskor elmondott beszédében teológailag nem mélyed el a szentség misztériumában, mégis közvetlenül közelíti meg azt. Szentírási szöveggént a farizeus és a vámos evangéliumi jelenetét használja fel. A vámos magatartását a szentségimádó keresztények követendő magatartásának példázza. „Őszintén megvalljuk, Uram, ezek vagyunk. Jól tudjuk, hogy egyetlen magatartás illik hozzánk, ha *Előtted térdre hullunk, és jelen alkalommal egyetlen szavunk lehet, ha mellünket verve mondjuk: Uram, nem vagyok méltó!*”¹¹

Márton Áron 1935-ben néhány konferenciabeszédet a szentségekről is tartott. Ezek keretén belül az Oltáriszentségnek három előadást szentelt. Erőteljesen hangsúlyozta: „Az Oltáriszentség az idők végéig szóló érzékelhető biztosíték, hogy Isten velünk van, nemcsak Palesztina utcáit járta, hanem itt lakik minden katolikus templomban, nemcsak néhány embernek, apostolainak és kortársainak jutott a szerencse, hogy közelségébe jussanak, hanem gondoskodott, hogy az Isten-vágyó ember az idők végéig megtalálja, hogy (...) Krisztuson keresztül a legbensőbb, legteljesebb, legvalóságosabb módon beletestesüljön az Örökkévaló, változhatatlan Istenbe. S az eucharisztikus titoknak alapértelme ez, ez a lényegi és valós beletestesülés Krisztusba, Krisztus követésével a Szentháromságos Istenbe.”¹²

„Tele vagyunk nyomorúsággal, beteg gondolatok, vágyak, érzések kínoznak, sok helyen és sokszor fájunk – fogalmazza 1935-ben –, s jól esik, hogy az Isten közöttünk van és beteg magunkat jósága elé helyezhetjük. De a teológia végtelenül többet mond. Nemcsak lakást vett közöttünk, nemcsak hagyja, hogy megközelítsük, nemcsak átadja magát, nemcsak erősít és táplál, hanem eggyé lesz velünk, hogy felvegyen istenségébe. (...) El sem tudjuk képzelni, hogy mi lenne a világ Oltáriszentség nélkül, ha az Isten nem volna közöttünk, ha Isten nem adná magát nekünk. És ha nem volnának lelkek, akik benne és belőle élnek, mint a szőlőtőből a venyige. A mai világ szörnyűségeiből valamelyes fogalmat alkothatunk arról az irtózatosságról, amire az Istentől elszakadt ember képes. Borzalmak és kínok tanyája lett a föld, a paradicsomnak álmodott élet pokollá vált, mert az utolsó évtizedek tébolya az ember-venyigét nyáláb számra tépte le a Krisztus-tőről, maró gúnynyal és hangos lemezzel tömeget tartott távol az életasztaltól. És ha az emberiség ördögivé torzult fájdalmas arcán még megcsillan az isteni vonás, ha a gonoszság tobzódásában is imbolyog valamelyes jóság, azért van, mert van Oltáriszentség, s ott van, ahol emberek az Oltáriszentségből élnek, ahol lelkek az Oltáriszentségben Isten lényegével egyesülnek.”¹³

Az Oltáriszentség Márton Áron számára Erő, Tamasz, Élet volt, mert kicsiségének, emberi gyarlóságainak mindig tudatában volt. Amikor XI. Pius pápa a gyulafehérvári egyházmegye kormányzójává nevezte ki, első szava a papság és

10 MARTON ÁRON: *Újévi vigasz*, Ditró 1925. In: MÁh 7. kt., 2010. 20.

11 MARTON ÁRON: *Elmélkedés*, 1938. június 4. In: MÁh 4. kt., 22.

12 MARTON ÁRON: *Az Oltáriszentség értelme II.*, 1935. március 3. In: MÁh 4. kt., 2008. 41–42.

13 MARTON ÁRON: *Az Oltáriszentség értelme II.*, 1935. március 3. In: MÁh 4. kt., 2008. 44.

a hívek felé gyöngeségének, támaszra-szorultságának kifejezése volt: „Tisztelendő Testvéreim bizalma és Híveim ragaszkodása, amellyel kinevezésem alkalmával megtisztelték, erősség és biztatás számomra. A nagy felelősség hordozásában, amelyet az Apostoli Szentszék kitüntető bizalma vállaimra tett, gyöngeségeimet jóakarattal igyekszem kipótolni, és szeretettel kérem törekvéseimhez Tisztelendő testvéreim megértő segítségét.”¹⁴

Főpásztori intézkedései az Oltáriszentség iránti bensőséges viszonyulását bizonyítják.

Mint apostoli kormányzó, első rendelkezései között található az a leirat, amelyben a legméltóságosabb Oltáriszentség őrzésére vonatkozóan közli az Apostoli Szentszék utasításait. Figyelmezteti papjait azokra az óvintézkedésekre és eszközökre, melyek által „az Oltáriszentséget kötelesek gondosan őrizni és minden megszenteltelenítéstől megóvni.”¹⁵

1939. február 28-án Márton Áron, mint püspök az Oltáriszentség anyagára vonatkozóan intézkedik. Szükségnek érezte papjai figyelmét felhívni, hogy „legnagyobb lelkiismerettel gondot fordítsanak a legméltóságosabb Oltáriszentség anyagára”, a konsekrálandó ostya frissességére, és a tiszta szőlőbor beszerzésére.¹⁶

1939. december 20-án újjá szervezte az egyházmegyei örökös szentségimádást.¹⁷ A püspöki kápolnából (Újév napján) szervezett szentségimádásra nagy gondot fordított haláláig. Újévkor kápolnájában személyesen vezette a zárószertartást. Ekkor elmondott beszédei valóságos programbeszédnek voltak. Többek között így bíztat 1967-ben: „Szeressük az Istent, akit annyian megtagadnak és káromolnak. Szeressük Jézus Krisztust, aki életét adta értünk és magát adja nekünk az Oltáriszentségben. Szeressük az Egyházat, melyhez annyian lesznek hűtlenek. És szeressük embertársainkat. Legyünk a szeretet hősei egy olyan világban, mely megveti és kineveti a szeretetet.”¹⁸

1940. augusztus 10-én kelt körlevelében felhívta a papság figyelmét, hogy az egyház kívánsága szerint lehetőleg a templomokat egész nap nyitva tartsák, hogy „a buzgó hívek szentséglátogatást végezhesenek.”¹⁹ Az egyetemes bizonytalanság napjaiban – mondta – megbizonyosodhattunk afelől, hogy egyedül vagyunk és a magunk erején kívül csak Istenre támaszkodhatunk...²⁰

A 2. világháború befejezése után, 1945-ben egész egyházmegyéjére kiterjedő népmisziót rendelt el. „Látva a nagy nyomort és lehangoltságot, a háború okozta lelki sebeket”, a miszióktól várta a lelki gondozás hatásos beindítását. A megyéspüspök szándéka valóra vált, a misziók megmozgatták a lelkeket, a hívek nagy szám-

14 GyÉL: Num. 2916–1938. sz. körlevélben közli Márton Áron, hogy a Szentszék 1938. szeptember 14-én kelt kinevezése alapján f. év szeptember 22-én átvette az egyházmegye kormányzását, mint apostoli kormányzó.

15 GyÉL: Num. 3021–1938.; Márton Áron körlevele közölve In: MÁh 11. kt., 2015. 21–36.

16 GyÉL: Num. 591–1939.

17 GyÉL: Num. 8086–1939. Közölve: MÁh 11. kt., 68–70.

18 MARTON Áron: *Keresztényi magatartásunk*. In: MÁh 7. kt., 2010. 140.

19 GyÉL: Num. 2224–1940.

20 Márton Áron püspök 1940 nyarán a kolozsvári Szent Mihály egyházközség közgyűlésén elmondott beszédből.

ban gyóntak és áldoztak, s „Isten mindnyájunkban megcsillantotta a reményt, hogy az Ő segítségével a nehéz időköt is átvészeljük.”²¹

Ezt követően, két év múlva az eucharisztikus lelkület fejlesztésére felújította a régi gyakorlatot, újra indította a Papi Eucharisztikus Társulatot, melynek egyházmegyei igazgatójává Veress Ernő teológiai tanárt, a Papnevelőintézet lelkijagazgatóját nevezte ki.²²

Aron püspök mély Mária-tisztelete szorosan összefügg eucharisztikus lelkületével. Amikor például az 1948. évet – a Szentatya szándéka szerint – a Szűzanya évének nyilvánította az egyházmegyéjében, körleveléből nem hiányzott az Oltáriszentségre való utalás sem. Az elmúlt év engesztelő szellemén túl „tovább lépést” várt el híveitől, a „Nagyasszonyunk iránt való tisztelet” megújítását és megerősítését, életpéldáján buzdulva „állandósítani a természetfeletti élet hangulatát.” Ezért előírja nekik: „a múlt évi engesztelés folytatásaként a minden hónap első vasárnapján tartani szokott szentségimádáson ez évben még nagyobb buzgósággal vegyetek részt.”²³

Azért, hogy egyházmegyéjében még inkább fokozza az Oltáriszentség tiszteletét, Márton Áron az Oltáregyesület alapításának századik²⁴ és egyházmegyei megalakulásának ötvenedik évfordulóján, ünnepi körlevélben teszi közzé az Oltáregyesület átalakított szabályzatát. Örömmel állapította meg, hogy a legtöbb plébánián üdvös eredménnyel működik „A legméltóságosabb Oltáriszentség örök imádására és szegény templomok segélyezésére alakult Oltáregyesület.” Az Oltáregyesület egyházmegyei központját, amelyet 1927. évben Mailáth püspök Kolozsvárra helyezett át, a változó körülmények miatt visszahelyezte Gyulafehérvárra.²⁵

Az 1948. év Románia új alkotmányával, kultusztörvényével, hitvallásos iskolák államosításával, a konkordátum felmondásával és egyéb ateizmust favorizáló intézkedésekkel kifejezetten rossz üzenetet hordozott a katolikus Egyház számára. A kommunista kormány földre kényszerítette az Egyházat. Ebben a fenyegető helyzetében Márton Áron egyházmegyéjét az Oltáriszentségben rejtőzködő Krisztus oltalmába helyezte. Krisztus Király ünnepére 24 órás örökös szentségimádást rendelt el minden templomban és kápolnában „a hitben való állhatatosság kegyelméért és engesztelésül a hit ellen elkövetett bűnökért.”²⁶ A papok és hívek felfogták a szentségimádás értelmét és szükségességét, és ennek szellemében kapcsolódtak bele – még a szórványjellegű helyeken is. A püspök a beérkezett jelentéseket mind elolvasta, és örömmel állapította meg, „hogy ahol a lelkipásztor nem sajnálta a fáradságot az előkészítésre, a hívek megható buzgósággal vettek részt és hálásak voltak papjuknak a kegyelmi alkalomért.”²⁷ László Ignác gyergyói főesperesnek jelentésére megjegyzi: „Az Oltáriszentség tiszteletének ápolása, elmélyítése az élő hit fenntartásának elengedhetetlen feltétele és a kegyelmi élet alapja. Örövendek, hogy a lelkipásztorok ennek tudatában

21 GyÉL: Num. 43–1947. Közölve: MÁh 11. kt., 2015. 198–201.

22 GyÉL: Num. 678–1947.

23 GyÉL: Num. 50–1948. Közölve: MÁh 12. kt. 2015., 18–28.

24 Az Oltáregyesület 1848-ban jött létre Brüsszelben.

25 GyÉL: Num. 820–1948. május 2. III. Körlevél. Közölve: MÁh 4. kt., 2008. 125–134.

26 GyÉL: Num. 2296–1948.

27 György Gábor alcsíki főesperes jelentésére válaszol. – GyÉL: Num. 2296–1948.

az örökös szentségimádási napot igyekeznek úgy felhasználni, hogy a hívek minél nagyobb tömege jelenjen meg e napon az Oltáriszentség előtt.”²⁸

Az egyház számára nehéz idők voltak az 1948. esztendő követő évek. Püspöknek, papoknak, híveknek egyaránt szükségük volt támaszra, erősítésre, lelki töltekezésre. Márton Áron az Oltáriszentségből nyert kegyelem fontosságát mind a veszélytelen, mind a szorongatott helyzetben érezte, és másoknak is kihangsúlyozta. Letartóztatásának hónapjában, 1949. június 4-én, Csíksomlyón délután elmondott beszédében bátorította híveit: „veszedelmes körülmények között nincs más, mi védelmet adjon, csak az Isten. Ő mindenkor és mindenki ellen megvéd.” Befejezésül kijelentette: „hogyan feloldozást nyernek mind azok, akiknek nem volt idejük a szentgyónáshoz és szentáldozáshoz járulni, ha nyolc napon belül ezt teljesítik.” „Keresztény Testvéreim, a hitetekben való megerősítést az jelenti főképpen, hogy gyakran járuljatok a szentgyónáshoz és áldozáshoz.”²⁹

Márton Áron szobafogsága el sem képzelhető az Oltáriszentséggel való bensőséges kapcsolata nélkül. Elzártságában az Eucharisziában jelenlévő Krisztus a legjobb társnak bizonyult; magányosságának feloldója, nehézségeiben erősítője volt. A belőle merített erőt sugározta és szorgalmazta a papok és a hívek felé. Nagyobb odafigyeléssel tudta kísélni egyházmegyéjében az örökös szentségimádást. Az Oltáriszentség tiszteletét az egyházközségi hitélet fokmérőjének mondta.³⁰

A plébánosok és főesperesek által beküldött jelentések az örökös szentségimádásról legtöbb esetben számára lelki örömet, megnyugvást okoztak. Tudatában volt annak, hogy „az örökös szentségimádás nálunk aránylag új ájtatosság, ami speciális előkészítést igényel.”³¹ A papokat és híveket azért is biztatja az egész évi eucharisztikus tanúságtételre, hogy egyházközségükben sikeres legyen a szentségimádás – a vallástalan körülmények és a tradíció hiánya ellenére.³²

Az eucharisztikus pasztorációt minden egyéb lelkipásztori gyakorlat elé helyezi. Vallja, hogy az ilyen típusú lelkipásztorkodás sok szép gyümölcsöt hoz, mert az Eucharisziából áradó kegyelem a híveket hitükben megerősíti, hogy az élet terhet keresztény lelkülettel hordozzák.³³ Az Oltáriszentség tiszteletével szerzett

28 GyÉL: Num. 400–1949.

29 Erről a beszédről Nékám Sándor magyar nagykövet tett jelentést. In: Új Magyar Központi Levéltár, XIX-J-1-3/a – 1944-1958 [1 d.]

30 1963. aug. 21-én azért kér részletesebb jelentést Kállay Lajos aranyosgyéresi plébánostól, „mert érdekel, hogy plébániáján milyen a hitélet fokmérője: az Oltáriszentség tisztelete.” – GyÉL: Num. 500–1962.

31 Baráth Béla kolozsvári főesperes jelenésére válaszol 1963. aug. 16.-án: „Az örökös szentségimádás nálunk aránylag új ájtatosság, ami speciális előkészítést igényel.” – GyÉL: Num. 500–1962.

32 Antal József felcsíki főesperest 1963. aug. 16-án figyelmezteti: „Az örökös szentségimádás megrendezése nemcsak a külső körülmények, de a kevesebb tradíció miatt is speciális előkészítést igényel. (...) A szentségimádás ott sikerül a legjobban, ahol az a hívek egész évi eucharisztikus életének tanúságtétele.” – GyÉL: Num. 500–1962.

33 1960. okt. 30-án Birtok Ferenc maroshévízi plébánosnak válaszol: „kívánom, hogy Tisztelendőséged eucharisztikus pasztorációja sok szép gyümölcsöt hozzon, hogy hívei az

kegyelmek megszentelik a családi életet és a hívek mindennapi munkáját, megerősítik vallási öntudatukat³⁴ és keresztény életfelfogásukat,³⁵ különösen a szórványban erősítik hitüket,³⁶ megőrzi őket a környezet hitgyöngítő hatásaitól,³⁷ nehézségeikben vigasztalást³⁸ és a kísértésekkel szemben ellenállást nyújt.³⁹

Pontosan meghatározta az eucharisztikus pasztoráció mibenlétét: a hívek bekapcsolása a szentmisébe, a havi szentségimádás, a gyakori áldozás, első péntek megtartása, szentóra, a templom nappali nyitva tartása,⁴⁰ ministráns-nevelés, idegen gyóntató,⁴¹ havi szentségimádás, élénk hitoktatás stb. végzése.⁴²

Bíztatja a papokat: tegyenek meg mindent, hogy hívő népünk eddigi, dicséretes buzgóságát és hitét az Oltáriszentségben köztünk lakó Isten iránt megtartsák és a felnövekvő nemzedéknek átadják. Minél több nehézségbe ütköznek, annál

---

Eucharisziából áradó kegyelmekkel élve hitükben megerősödjenek és az élet terhet keresztény lelkülettel hordozzák.” – GyÉL: Num. 500–1960.

34 1959. febr. 3-án Fábíán Mihály jegényei plébánosnak írja: „Adja Isten, hogy az Oltáriszentség tiszteletével szerzett kegyelmek megszenteljék a családi életet, a hívek mindennapi munkáját és megerősítsék a hívek vallási öntudatát.” – GyÉL: Num. 500–1959.

35 1959. szept. 4-én Balázs Dezső jobbágyfalvi plébánosnak írt leveléből: „jelentését örömmel látom, hogy Tisztelendőség az Oltáriszentség tiszteletét a gondozására bízott hívek között meghonosítani igyekeznek. Erre annál inkább szükség van, minél inkább ki vannak téve a vallási közömbösség veszélyeinek. Adja Isten, hogy a hívek az Oltáriszentség és Mária-tisztelet áldásos hatását felismerjék, s az ezekből adódó kegyelem őket megerősítse hitükben és keresztény életfelfogásukban.” – GyÉL: Num. 500–1959.

36 1963. aug. 21-én Gáll Sándor magyarlápósi plébánost bíztatja: „Szórványban az Oltáriszentség tisztelete hiterősítés jellegével bír.” – GyÉL: Num. 500–1962; 1963. dec. 5-én Gere Béla ludasi plébánosnak írja: „A szórvány-pasztorációnak megvannak a maga problémái. Az eucharisztikus vezetés ezeken is sokat segít, mert a lelket a legmélyén fogja meg.” – GyÉL: Num. 500–1962.

37 1963. aug. 16-án Faragó Ferenc gyulafehérvári főesperesnek írja: „Főtisztelendőség legyen rajta, hogy kerületében az eucharisztikus pasztoráció továbbra is összefogja a híveket s megőrizze őket a környezet hitgyöngítő hatásaitól.” – GyÉL: Num. 500–1962.

38 1963. szept. 28.-án figyelmezteti Tókos János feltorjai plébánost: „Az Oltáriszentség kultusza nagy jelentőségű, s főleg napjainkban: táplálja hitünket, vigasztalja lelkünket.” – GyÉL: Num. 500–1962.

39 1960. március 1-én Pál Domokos szentdemeteri plébánosnak írja: „Az eucharisztikus pasztoráció a katolikus hit és élet nagy nevelője, hitveszedelemben őrzője, kísértések között a lelkek erőssége.” – GyÉL: Num. 500–1960.

40 1963. aug. 16-án Sass Antal udvarhelyi főesperest bíztatja: „továbbra is sürgesse az eucharisztikus pasztorációt (bekapcsolódás a szentmisébe, havi szentségimádás, gyakori áldozás, elsőpéntek, szentóra, a templom nappali nyitva tartása).” – GyÉL: Num. 500–1962.

41 1963. augusztus 21-én Borsos János kászonújfalusi plébánosnak ajánlja, hogy az egyházközségben rendezzen népmisziót és egész éven át eucharisztikus pasztorációval lelkipásztorkodják. – GyÉL: Num. 500–1962.

42 1963. augusztus 21-én Imre József kézdiszentkereszti plébánosnak ajánlja: a hívek bekapcsolását a szentmisébe; az első péntek, havi szentségimádás, gyakori áldozás, ministráns-együttes, élénk hitoktatás stb. végzését. – GyÉL: Num. 500–1962.

szorosabban kell felcsatlakozniuk Istenhez.⁴³ Az Eucharisztia tiszteletét nem lehet egy napi örökös szentségimádással letudni. Ez mindennapi program, a hívek egész évi eucharisztikus gondozása kell, hogy kövesse.⁴⁴

Áron püspök úgy tekintette az Oltáriszentséget, mint a vallásosságnak legfőbb alakítóját, a hívek hitéletének és erkölcsi életének fokmérőjét. *„A katolikus egyházközösség az Oltáriszentség tisztelete nélkül olyan, mint a katolikus templom Oltáriszentség nélkül: üres és rideg.”*⁴⁵ Szerinte a középkor egész társadalmát azért járta át a vallásosság szelleme, mert nagy volt a tisztelet az Eucharisztia iránt. Egyértelmű, hogy számára a keresztény lelkület, az áldozathozatal, a vértanúság stb. el sem képzelhető az Oltáriszentség misztériuma nélkül.

De az Oltáriszentségnek nemcsak *„iránytű szerepére”* és az értékére hívta fel híveinek a figyelmét, hanem a konkrét tennivalókra is. Mert az Oltáriszentség ünneplése, tisztelete, imádata nem téveszthető össze egyéb jámborsággal. *„Nekünk az Oltáriszentséget ki kell emelnünk a terméketlen jámborság és hangulati vallásosság lagymatagságából, hogy számunkra is azzá legyen, ami: életet alakító és magatartást meghatározó erő. Akinek ajkát a szentostya érinti, annak meg kell változnia, más emberré kell lennie. Annak magán ki kell alakítania a Krisztusból élő és Krisztus vonásait hordozó keresztényt: a becsületes, nemes gondolkodású, nagylelkű, acélos jellemű embert. Krisztusi légkört kell teremtenie maga körül, családjában, munkahelyén, az élet minden viszonylatában!”*⁴⁶

Amikor papszentelések alkalmával általában a papokról beszél Áron püspök, minden alkalommal beleértette önmagát is, mint *„gyönge, gyarló, szegény ember, megterhelve minden örökölt vagy megszerzett gyengeségével, akiknek – a gondolatot tovább fűzve – „naponta szükségünk van az Oltáriszentség és az imádság kegyelmeire, hogy az élet vándorútját végig járhassuk.”*⁴⁷

Vallotta, hogy a papnak mindig kiváltságos feladata *„az Oltáriszentség kiszolgáltatása,”*⁴⁸ s ennek a szolgálata központjába kell állnia. *„Amint Krisztus Urunk a saját igehirdetését önmaga feláldozásával pecsételte meg, úgy a papi szolgálat középpontja is az Eucharisztia. Ez a szentség a hívek megszentelésének és a magunk megszentelődésének kimeríthetetlen erőforrása. S az Egyházban a szentségi papság azért van, hogy Krisztus Urunk egyetlen és örök keresztáldozatát szentségileg megjelenítse a hívek számára, hogy lelkileg ab-*

43 1959. november 16-án Felcser Miklós gyergyói főesperesnek ajánlja: *„Tisztelendő Testvéreim, tegyenek meg mindent, hogy hívő népünk eddigi, dicséretes buzgóságát és hitét az Oltáriszentségben köztünk lakó Isten iránt megtartsák és a felnövekvő nemzedéknek átadják. Minél több nehézségbe ütközünk, annál szorosabban kell felcsatlakoznunk Istenhez.”* – GyÉL: Num. 500–1959.

44 1963. augusztus 21-én Farkas Antal kézdiszentléleki plébánosnak írja: *„A közvetlen előkészület nagy mértékben támogatta a távolabbi előkészület és a hívek egész évi eucharisztikus gondozása.”* – GyÉL: Num. 500–1962.

45 1961. május 13-án bátorítja Boros János kásonújfalusi plébánost: *„a sikertelenség ellenére se szűnjék meg az Oltáriszentség tiszteletét minden lelkipásztori eszközzel szorgalmazni. A katolikus egyházközösség az Oltáriszentség tisztelete nélkül olyan, mint a katolikus templom Oltáriszentség nélkül: üres és rideg. Az Oltáriszentség tisztelete fokmérője a hívek hitéletének és erkölcsi életének.”* – GyÉL: Num. 500–1961.

46 1962. dec. 8-án alszerpapok szentelési beszédéből. Ld. MARTON 1997, 73.

47 Papszentelési beszéd Ditróban 1971. szeptember 12-én. Közölve: MARTON 1997, 133.

48 Kispapi lelkigyakorlat végén mondott beszéde. 1975. március 22. Ld. MARTON 1997, 159.

ból táplálkozzanak, és a maguk áldozatát Krisztus áldozatával egyesítsék.”⁴⁹ Tehát – Áron püspök szerint – az Oltáriszentség a keresztény megszentelődésnek kimeríthetetlen forrása, a papoknak és híveknek egyaránt. Krisztus egyetlen, örök áldozatának megjelenítése olyan lehetőség, amely az emberek földi keresztjeinek, áldozatainak egyesítését biztosítja Krisztus keresztáldozatával.” Áron püspök hangsúlyozta: a szentmise az igazi ajándék. Maga az „Úr Jézus ajándékozta meg az emberiséget az újszövetség áldozatával, a szentmisével.” Ebbe az áldozatba való bekapcsolódásra elő kell készülni, az „előkészülés módszerét” el kell sajátítani. Mivel a „bűn megnehezítette az Isten felé vezető utat, és az ember nehezen vállalja az áldozatot”, ezért meg kell tanítani a híveknek: „hogyan – a paphoz csatlakozva – hitükkel, keresztény életükkel, mindennapi keresztjeikkel hogyan kapcsolódjanak bele Krisztus áldozatába a szentmisében, és miképpen szentelhetik meg és ajánlhatják fel Istennek jó illatú áldozatként ügyes-bajos dolgaikat és önmagukat.”⁵⁰

Az Oltáriszentség kegyelme nem maradt Márton Áron számára csupán egy fennhangoztatott eszme, amolyan „szólam”. Élete folyamán végig létének értelmét jelentette. „Az átélit hit tudatosítja bennünk, hogy Jézus Krisztus nemcsak tanításával és példájával buzdít, hanem hozzánk jön, bennünk lakozik, kegyelmével és erejével segít minket.”⁵¹ Vallotta, hogy az Oltáriszentség vételével Krisztushoz hasonlunk, a Vele való beszélgetésekben, az egyéni szentségimádásokon keresztül „átalakulunk”, hiszen „Krisztus lakik a tabernákulum csendjében, és Krisztus fejt ki működését az emberi lélek mélyén.”⁵²

A 2. vatikáni zsinat szellemében a liturgikus terek kialakításának időszakában nem volt közömbös számára, hogy egyházmegyéjének templomaiban hol legyenek a tabernákulumok. Amikor a Ritus Kongregáció rendelkezett az anyanyelvű szentmise bevezetésére és a liturgikus tér kialakítására vonatkozóan, akkor Áron püspök körlevélben hozta tudomására a papságnak, hogy „Ahol csak lehet, kívánatos, hogy a főoltár eredeti formájában, vagy kisebb módosításokkal megmaradjon, s az Oltáriszentséget továbbra is ott őrizték. A katolikus templomnak a szíve az Oltáriszentség, s ezt nagy gondnal és tisztelettel szem előtt kívánjuk tartani.”⁵³ Annaira fontosnak tartotta az Oltáriszentség őrzésének méltó helyét és imádásának lehetőségét, hogy csak abban az esetben engedélyezte a főoltárról való áthelyezését, ha a „templomnak van megfelelő mellékoltára, vagy kápolnája, ahol a hívek bármikor imádhadják a titokzatosan közöttünk lakó Istent.”⁵⁴

Márton Áron életének titkát leghelyesebben az Oltáriszentség misztériuma felől közelíthetjük meg. Bármilyen nagy tanulmányokat írhatunk, bármennyi tudományos értekezletet tarthatunk, bármekkora nagyságú életrajzokat írhatunk róla, ha eltusoljuk az Oltáriszentségből merített életerejét; képtelenek leszünk egyértelműen rámutatni értékeire, Krisztus vonásait magán viselő emberi nagyságára, ha elhallgatjuk az Oltáriszentséggel való kapcsolatát.

*

A kis termetű Márton Áronban nagy lélek lakozott. Ismételjük: nagyságát, személyi varázsát csak az eucharisztikus lelkületéből érthetjük meg. Az Oltáriszentség nél-

49 Papszentelés Gyulafehérvárt, 1968. április 21. Ld. MARTON 1997, 107.

50 Papszentelés Gyulafehérvárt, 1967. április 2. Ld. MARTON 1997, 99.

51 Kispapi lelkigyakorlat végén mondott beszéde, 1974. március 30. Ld. MARTON 1997, 151.

52 Ferencesek papszentelésakor, 1957. november 24. Ld. MARTON 1997, 27.

53 GyÉL: Num. 750–1971.

54 Uo.

kül nem volna az a Márton Áronunk, akire kegyelettel emlékezhetnénk! Állításunkat hadd bizonyítsuk szobafogsága idején rögzített írásával, amit különben mindig vallott és élt: „A püspök magatartása alapjában véve összefügg szerepével, mely őt az Eucharisztia ünneplésénél megilleti. Ha az emberiség szenvedését az oltáron bemutatja az Úrnak, nem vonhatja ki magát a harcból, nem térhet ki az elől, hogy szenvedő népe érdekében harcoljon az igazságért és igazságosságért. Mint Isten országának eucharisztikus celebránsa, Isten országának megvalósulásáért dolgozik a földön, apostol, akinek küldetése nemcsak saját híveihez szól, hanem minden emberhez. Ezt az országot megtalálja, ha az Egyházon kívül is Krisztussal úgy találkozik a szegények személyében, mint az oltáron magával Krisztussal.”⁵⁵

Irodalom

Batthyaneum

GYULAFEHÉRVÁRI BATTYANEUM

BÍRÓ 1940.

BÍRÓ Vencel: *Székhelyi Gr. Mailáth G. Károly*. Cluj-Kolozsvár 1940.

GyÉL

GYULAFEHÉRVÁRI ÉRSEKI LEVÉLTÁR

Marton 1996.

Márton Áron Emlékkönyv. (Szerk. MARTON József), Glória Kiadó, Kolozsvár 1996.

Marton 1997.

Márton Áron írásai és beszédei II. (Szerk. MARTON József), S. C. „ALTIP” S. A. Kiadó, Gyulafehérvár 1997.

MÁh 4. kt.

Márton Áron hagyaték 4. kt. (*Oltáriszentség, Krisztus Király*), (Sorozatszerkesztő Marton József), Mentor Kiadó. Marosvásárhely 2008.

MÁh 10. kt.

Márton Áron hagyaték 7. kt. (*Karácsony*), (Sorozatszerkesztő Marton József), Mentor Kiadó. Marosvásárhely 2010.

MÁh 11. kt.

Márton Áron hagyaték 11. kt. (*Körlevelek – 1.*), (Sorozatszerkesztő Marton József), Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda 2015.

MÁh 12. kt.

Márton Áron hagyaték 12. kt. (*Körlevelek – 2.*), (Sorozatszerkesztő Marton József), Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda 2015.

---

⁵⁵ Ld. MARTON 1997, 167.